

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja az Állatorvostudományi Egyetem, Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum

23. évfolyam
(2019)
4. szám

Új tanulóhely

Több mint 30 évvel ezelőtt hozták létre a könyvtárban a Magyary-Kossa Szakmatörténeti Könyvgyűjteményt. A válogatott régi könyvek, amelyek egy része 1787 óta az egyetem tulajdonában van, ekkor kaptak rangjukhoz méltó elhelyezést.

Az eltelt évtizedekben az emelet egyre nagyobb részében került kialakításra olvasói tér. A könyvtárat napi szinten használó olvasói réteg elsősorban a hallgatókból kerül ki, így az idegen nyelvi képzésre felvett, évről évre emelkedő hallgatói létszám a könyvtárra is újabb és újabb feladatokat ró. Több hallgató több könyvtári férőhelyet igényel.

2018-ban átalakításra kerültek az olvasói terek, új bútorokkal, festéssel, eligazító táblákkal vártuk a nyári zárva-tartás után az olvasókat. Ekkor azonban, a statikusi szakvélemény alapján, korlátozni kellett a díszterem befogadóképességét, így ott 72 ülőhelyet alakíthattunk ki csupán, összesen pedig 108 ülőhely állt az olvasók rendelkezésére.

Ugyanebben az időszakban megbontottuk a szakmatörténeti könyvgyűj-

temény korábbi zártságát és az eddig csak esetlegesen, vezetéssel látogatható gyűjtemény egy része a földszinten kialakított fogadótérbe költözött.

A hallgatók és látogatók így ott megpihenve érzékelhetik az évszázadokat, amelyek a magyar állatorvosképzés

mögött állnak. Az üvegezett szekrényekben látható könyvgyűjtemény mellett kialakításra került egy mini kézikönyvtár, ahol kézbe fogható, olvasható vagy lapozható Marek és Mócsy belgyógyászata, Tolnai lovakról írott könyvének reprintje éppúgy, mint az Állatorvosi biográfia többször bővült kötetei. A polcok között elhelyezett bőrkanapén azóta is minden nap hallgatók tanulnak, beszélgetnek, vagy csak megpihennek két óra vagy zh között.

A régi könyvek költözésével felszabaduló területtel minden adott lett ahhoz, hogy a könyvtár emeletén található minden helyiséget birtokukba vehessenek az olvasók.

2019. november 5-én ezért egy pilot projektet indított a könyvtár, amelynek keretében a korábbi szakmatörténeti terem 20 ülőhellyel megnyitotta ajtaját az olvasók előtt (a terem a könyvtár nyitvatartási idejében használható).

A terem kellemes hangulatú, meleg és barátságos környezetben lehetőséget teremt a nyugodt tanulásra vagy az elmélyült kutatásra egyaránt. A folyosó végi elhelyezkedés, a viszonylag kis méret és a campus parkjára nyíló ablakok teszik egyedivé a teret. A korábbi bútorok és elrendezés egyelőre nem változott, a projekt keretében arra is keressük a választ, vajon az olvasók milyen teret szeretnének ide. A látogatókat folyamatosan véleménynyilvánításra biztatjuk, angol és magyar nyelven egyaránt.

Az első három hét tapasztalatai alapján a látogatók örülnek a teremnek, amelynek csendes tanulásra kialakított milliője sokakat megfogott. Az eddig érkezett írásbeli vélemények többsége nagyon pozitív.

Szolgáltatások kamarai tagoknak

2020-ban a könyvtár továbbra is sokszínű szolgáltatási portfólióval várja látogatóit. Kamarai tagok számára el-

sősorban információszolgáltatással, szakanyagok közvetítésével és az élet-hosszig tartó tanulás támogatásával nyújt segítséget.

Helyben használat és kölcsönzés – a könyvtár olvasói tereiben, ahol az állomány közel 90%-a kölcsönözhető is, több mint 7 ezer féle dokumentum közel 9 ezer példányra várja a látogatókat. A szakkönyveken túl vadász- és állattörténetek, szórakoztató irodalom is található itt.

Beiratkozás – A könyvtári tagság minden kamarai tagnak ingyenes.

Szaccikk – 2020-ban is széles választékát kínáljuk a magyar és a nemzetközi állatorvosi szakirodalomnak. Egyedi előfizetés keretében több mint 100 magyar és külföldi folyóiratot fizetünk elő és teszünk elérhetővé minden olvasónk számára.

Az egyedi folyóirat-előfizetések mellett öt nagy kiadó tudományos folyóiratcsomagját is elérhetővé tesszük. Ezek az Akadémiai Kiadó, az Elsevier (Science Direct Freedom Collection), a Wiley (Standard Collections), a Springer (SpringerLink) és a Cambridge University Press (mezőgazdasági csomagja).

Beiratkozott kamarai tag olvasóink kérhetnek szaccikk-küldést e-mailben is, amely számukra ingyenes.

Segítségnyújtás szakirodalom-kérésben.

150 éve született Aujeszky Aladár (1869 – 1933)

Nemrég a 24 éves norvég ápolónő, Brigitte Kallestad a Fülöp-szigeteken töltötte szabadidejét barátai társaságában. Történt, hogy szeretett volna megmenteni egy utcán csatangoló kutyát, ám az váratlanul megharapta. A szabadidő elmúltával Brigitte hazatért, s ismét dolgozni kezdett. Egyszer csak furcsa tünetek döntötték le lábáról, majd állapota kezdett rohamosan romlani. Először talán orvosai sem akarták elhinni, hogy a lány veszettségben betegedett meg. Ha igazak a sajtó értesülései, kétszáz éve most először regisztráltak ilyen esetet Norvégiában. Az ápolónő 2019. május 6-án halt bele a végzetes kórba.

Bár a norvég eset megrázó, árulkodó, hogy maga a fertőzés nem kontinensünkön, hanem a világ egy távoli pontján történt. Az európai országok több-

ségében ugyanis a veszettség csak esetlegesen fordul elő az átfogó oltási programok bevezetése óta. Hogy Magyarországon sincs ez másképp, többek között az 1869-ben Budapesten született Aujeszky Aladár kezdeményezésére alakulhatott így.

Aujeszky Aladár eleinte iskolaorvosi pályát képzelt el magának, később gyakorolta is eredeti szakmáját egy ideig. Már orvostanhallgatóként komolyan művelte a természettudományokat: 1887-ben a Királyi Magyar Természettudományi Társulat felkérte, hogy lépjen megboldogult édesapja helyére a társulat tagjai között. 1893-ban végzett orvosként a budapesti tudományegyetemen. Gyakornoki éveit kitűnő bizonyítványokkal zárta: valamennyi kiemeli szorgalmát, szakképzettségét, önállóságát és humánus bánásmódját a betegekkel. Az 1890-es évek második felében Aujeszky a budapesti Pasteur Intézetben dolgozott tovább. Az igazgató, Hógyes Endre 1900-ban kiállított okmányában már Aujeszky tudományos munkáját is dicséri: kiemeli, hogy az ifjú orvos alaposan kiképezte magát bakteriológiából, s gyakorolta magát az önálló kutatásban; eredményeit hazai és külföldi folyóiratokban egyaránt publikálta.

A Pasteurból a Magyar Királyi Bakteriológiai Intézethez vezetett Aujeszky útja, miközben az intézménynek ekkoriban otthont adó Állatorvosi Főiskolán tanult. 1902-ben publikálta azt a felfedezését, amely fogalomná tette nevét az egész világon. Megvizsgálta, miért térnek el bizonyos veszettségként regisztrált esetek a megszokottaktól, s rájött, hogy a különleges megbetegedéseket egy másik kórokozó váltja ki. Úgy különítette el a vírust, hogy akkoriban még nem létezett a virológia, de igazát a későbbi virológiai vizsgálatok megerősítették. A vírusos agyvelőgyulladásnak erre a fajtájára a szakmabeliek azóta Aujeszky-féle betegségként hivatkoznak szerte a világon. Karasszon Dénes szerint maga Aujeszky nem nagyon törődött felfedezésének sikerével, ugyanakkor kései, kéziratoss önéletrajzában még a hivatalos stílus mögül is felsejlik az érthető önérzet, amellyel életének ezt a fejezetét mutatja be.

Aujeszky még állatorvossá válásának évében jelentkezett magántanárnak az Állatorvosi Főiskolán a bakteriológiai diagnosztika oktatására. Irodalmi munkásságának a habilitációhoz szükséges véleményezését Hutýra Ferenc rektor és Preisz Hugó, a Bakteriológiai Intézet igazgatója vállalta. Hutýra szerint Aujeszky dolgozatai igazolják szerzőjük jártasságát a bakteriológiában: méltatja elődeit, s tárgyilagosan, elfogulatlanul oldja meg kitűzött feladatát. Következtetéseit szigorúan a megállapított tényekre alapozza, nincsenek messzemenő, elrugaskodott elméleti eszmefuttatásai, így kutatási eredményei megbízhatóak. Korábbi gyógyszerészeti dolgozataival kapcsolatban megállapítja, hogy szerzőjük a klinikai vizsgálatokhoz és a helyes észleléshez is ért. Preisz Hugó szintén meggyőződött Aujeszky hozzáértéséről, s bizonyos abban, hogy az ifjú kutató az oktatásban magas színvonalú munkát fog végezni.

Kutatói és oktatói tevékenysége mellett Aujeszky oltóanyagok termelésével foglalkozott. Továbbra sem mondott le a veszettség elleni küzdelemről. Tudta, hogy a beteg vadállatokkal kapcsolatba kerülő kutyák a legfőbb terjesztők, ezért az ő védettségük kialakítására törekedett. A Pasteur-féle oltási eljárásban túl körülményes volt ehhez. A fordulat 1915-ben következett be: japán orvosok olyan vakcinát kísérleteztek

ki, amellyel elég volt egyszer beoltani az ebeket. Az új módszerben Aujeszky meglátta a lehetőséget. Tárgyalt ugyan a mindenkorai egészségügyi kormányzattal az átfogó oltásról, de még így is két évtizednek kellett eltelnie, hogy 1934-ben a Földművelésügyi Minisztérium nagy területeken rendelje el a kutyák preventív oltását. Maga Aujeszky nem élte meg a program elindítását.

Aujeszky egész pályafutása alatt kerülte a szakbarbárságot. Nemcsak szűkebb szakmája, hanem az orvostudomány, sőt általában a természettudományok egésze is foglalkoztatta. Harmincas éveire gazdag ismeretanyagot sajátított el, ezért már ekkor neves konferenciákra kapott meghívást, vagy részt vehetett ilyenek szervezésében. 1900-ban a X. nemzetközi közegészségi és demográfiai kongresszus magyar bizottsága választotta tagjai közé, 1905-ben a Budapesten tartott VIII. nemzetközi állatorvosi kongresszuson a patológiai szakosztály jegyzőjeként vett részt, 1907-ben pedig a berlini XIV. nemzetközi higiéniai és demográfiai konferenciára maga a magyar kormány delegálta Aujeszkyt.

Országhatárokon átívelő hírneve miatt külföldi kollégái gyakran fordultak hozzá segítségért. Levéltárunkban őrzünk egy üdvözlőlevelet, melyet Fuad Bey írt neki Isztambulból 1917 februárjában. Ebben a török kolléga megköszöni a sok tanácsot és segítséget, melyet budapesti tartózkodása alatt tőle kapott. Egyelőre nem tudunk bővebbet erről a látogatásról, de biztosan köze volt az akkor dúló első világháborúhoz, melyben az Oszmán Birodalom az Osztrák-Magyar Monarchia szövetségesének számított. 1932-ben Rudolf Kraus osztrák orvos, a chilei Bakteriológiai Intézet igazgatója kért vírusmintát Aujeszkytól.

Hutýra említett véleményezésében Aujeszky ismeretterjesztő erőfeszítéseit úgyszintén elismerte. Aujeszky valóban egyike volt azoknak a tudósoknak, akik nem elégedtek meg szaktársaik tájékoztatásával, s a nagyközönség természettudományos műveltségét ugyanúgy szerették volna gyarapítani. A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. 1893 és 1897 között jelentette meg a Pallas nagy lexikona köteteit. A szerkesztőség azonban már 1903-ban az új kiadást tervezte, mivel úgy gondolta, hogy éppen a modern tudománnyal kapcsolatos szócikkek évültek el teljesen. Az

egyik szerző Aujeszky volt, így a szerkesztők számítottak rá a lexikon felülvizsgálásában. Bár akkor még nem sikerült valóra váltaniuk tervüket, 1910-ben újfent elővették azt, s Aujeszky felkérését is megismételték.

A veszettség az ismeretterjesztő Aujeszkyt ugyancsak érdekelte. Ezt a témát dolgozza fel Az Illus kutyája című írása, amely eredetileg az Ifjúság és Egészség 1898. júliusi számában jelent meg, de fontossága miatt különnyomatként is be lehetett szerezni. Első fele egy kislány története, akit furcsán viselkedő kutyája mar meg, majd nem sokkal ezután végez vele a szörnyű betegség, második fele pedig tanulságokból áll, melyeket a szerző von le „meséjéből”. Irodalmi alkotásként se nem gyatra, se nem remek, de ennek talán nincs jelentősége, hiszen Aujeszky nem akart szépíró lenni, csupán ezzel a módszerrel nyomatékosította az átadott ismeretanyagot. Művében arra figyelmeztetett, hogy a legtöbb fertőzés kutyaharapásból ered, ezért jobban kellene ügyelni a kutyák tartására, nehogy vadakkal kerüljenek kapcsolatba. Orvostörténeti adalék, hogy Aujeszky méregnek nevezte a kórokozót, minden bizonnyal a kortárs nemzetközi szakirodalom ismeretében. Pontosan az 1890-es években figyelt fel két kutató, Dmitrij Ivanovszkij és Martinus Beijerinck arra, hogy a legkisebb ismert baktériumokat is csapdába ejtő szűrőn átengedett anyagok esetenként mégis fertőzőképesek maradnak. Ezeket a parányi, mikroszkóppal észrevehetetlen fertőző ágenseket a latin virus, vagyis méreg elnevezéssel illették. Egyébként a vírusok létezésének megdönthetetlen bizonyítékára az 1930-as évekig kellett várni: ekkor már léteztek azok az elektronmikroszkópok, amelyekkel felvételeket lehetett készíteni róluk.

Aujeszky Aladár 150 éve született. Sokat köszönhetünk neki, de a leghálásabbak talán azért lehetünk, hogy nekünk már nem kell annyit rettegnünk a veszettségtől, mint elődeinknek.

Ajánló új könyveinkből

Diseases of swine – Zimmerman, J.J. (szerk.): A könyv most megjelent 11. kiadása több mint 1100 oldalon, jelentősen átdolgozva és a legfrissebb kutatási eredményekkel kiegészítve teszi

lehetővé a sertésbetegségek átfogó megismerését, felismerését és gyógyítását.

Laser surgery in veterinary medicine – Winkler, C.J. (szerk.): Ez a 2019 júniusában megjelent könyv magába foglalja az állatorvoslásban használatos lézersebészet legmodernebb elméleti és gyakorlati ismereteit. A kötet közel négyszáz oldalon, színes képekkel illusztrálva jelent meg.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk a Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum és valamennyi használónk nevében mindazoknak, akik a 2019. évben adományukkal, munkájukkal, tanácsaikkal támogatták munkánkat. Bizalmukat igyekszünk meghálálni.

Ki miben segít?

Winkler Bea, könyvtárigazgató: olvasószolgálat, minőségügy, MTMT, HuVetA, honlap

Bikádi Katalin, könyvtáros: használóképzés, MTMT-támogatás, olvasószolgálat

Bozó Bence Péter, levéltáros: állatorvos-történet

Kiss Józsefné Oláh Edit, könyvtáros: könyvtárközi kölcsönzés, folyóiratok, Magyar Állatorvosi Bibliográfia

Knoll Petra, könyvtáros: olvasószolgálat, MATARKA-feldolgozás

Mudri Diána, könyvtáros: olvasószolgálat, titkár, MTMT-támogatás

Pálfyné Varga Orsolya, könyvtáros: könyvbeszerzés, feldolgozás, olvasószolgálat

Sárkány Laura, könyvtári asszisztens: másolatszolgáltatás, feldolgozás

Váradai Adél, főmuzeológus: állatorvos-történet

A könyvtár elérhetőségei

1078 Budapest, István u. 2. „D” épület
Tel.: +36-1-478-4226
Honlap: <http://konyvtar.univet.hu>
E-mail: library@univet.hu